

OBČIANSKE ZDRUŽENIE

**Náruč
Pomoc det'om v kríze**

**Výročná správa
2003**

ČO JE NAŠÍM POSLANÍM

Poslaním občianskeho združenia Náruč – Pomoc deťom v kríze je pomáhať týraným, zneužívaným a zanedbávaným deťom

Naša pomoc ohrozeným deťom prebieha v dvoch základných rovinách. V prvej ide o priamu pomoc obetiam týrania, zneužívania a zanedbávania v rámci nášho Detského krízového centra Náruč, v druhej o širšie pôsobenie zamerané na vytvorenie účinného systému ochrany dieťaťa, s dôrazom na prevenciu týrania, zneužívania a zanedbávania detí, poradenstvo pre obete domáceho násillia, terénnu sociálnu prácu, vytváranie sietí so spolupracujúcimi organizáciami, školiace aktivity pre učiteľov, lekárov, sociálnych pracovníkov a ďalšie pomáhajúce profesie, výcviky pre odborníkov a podobne. V rámci svojich možností pracujeme tiež na systémových zmenách smerujúcich k zlepšeniu situácie ohrozených detí, pričom spolupracujeme s celým radom inštitúcií na miestnej, regionálnej aj celonárodnej úrovni.

STRUČNE O NAŠEJ ORGANIZÁCI

- Naše občianske združenie vzniklo v roku 1997 pod názvom Pomoc deťom v kríze
- Vo februári 2000 sme v Žiline – Zádubní otvorili Detské krízové centrum Náruč pre týrané, zneužívané a zanedbávané deti
- 23.10.2003 prebehlo valné zhromaždenie, ktoré schválilo nové stanovy a s nimi súvisiace organizačné zmeny, zvolilo nových členov správnej rady a dohodlo sa zmene názvu združenia – Náruč – Pomoc deťom v kríze (NPK)
- K 31.12.2003 v našej organizácii pracovalo:
 - V DKC Náruč:
 - 13 stálych zamestnancov
 - 4 pracovníci na dohody o vykonaní práci
 - 4 pracovníci v rámci civilnej vojenskej služby
 - V NPK:
 - 1 pracovník na mandátnu zmluvu
 - 2 externí spolupracovníci
 - 12 stálych dobrovoľníkov

Výkonný riaditeľ NPK: Mgr. Ivan Leitman

SPRÁVNA RADA

Mária Leitmanová - predsedníčka
JUDr. Sylvia Gancárová
Mgr. Serafína Hermannová
PaedDr. Melánia Špániová
PhDr. Jana Štúrová

Revízorka: pani Trizuliaková

Na úvod

V porovnaní s rokom 2002, keď sme pri plnení nášho poslania siahli doslova na dno svojich síl, bol rok 2003 do istej miery pokojnejší. Vedome sme „prešli na nižšie obrátky“, nie však v zmysle oslabovania nášho úsilia, ale skôr realistickejšieho plánovania a presnejšieho vymedzenia si oblastí pôsobenia. V rámci Detského krízového centra Náruč sa nám podarilo udržať štandard z predchádzajúceho roku čo do kvality poskytovaných služieb aj odbornej úrovne personálu. V duchu filozofie celoživotného vzdelávania sa traja naši vychovávatelia rozhodli zvýšiť svoju kvalifikáciu štúdiom na vysokých školách, ďalší odborný pracovník sa zúčastňuje dlhodobého psychoterapeutického výcviku, pracovníci manažmentu absolvovali školenia z oblasti inštitucionálneho rozvoja a fundraisingu, pracovníčky ekonomického úseku školenia zamerané na vedenie účtovníctva neziskových organizácií... Popri odbornom a organizačnom posilňovaní sme presunuli väčší dôraz na poradenstvo pre obeť domáceho násillia a terénnu sociálnu prácu. V rámci prevencie sme rozbehli nový projekt vzdelávania učiteľov materských a základných škôl, pokračovali sme v zážitkových workshopoch pre žiakov prvého stupňa základných škôl... Naďalej sme pokračovali v snahách o vytvorenie priaznivejších podmienok pre poskytovanie pomoci obetiam domáceho násillia, čo prinieslo ovocie najmä v podobe schválenia nového znenia zákona o sociálnej pomoci v časti definujúcej činnosť krízových stredísk, ako aj v časti financovania zariadení poskytujúcich sociálne služby. Napriek množstvu ďalších úloh sa nám aj v tomto roku podarilo preložiť vynikajúci tréningový materiál Michele Elliottovej pre pracovníkov prvej línie, zameraný na konkrétne formy práce s deťmi ohrozenými týraním a sexuálnym zneužívaním. Pokročili sme vo vízii ďalšieho smerovania našej organizácie, ktorého ťažiskom by v nasledujúcich rokoch mali byť aktivity v oblasti prevencie, poradenstva a spoluvytvárania systémového rámca na ochranu obetí násillia. Skúsenosti z našej práce ukazujú, že je to beh na dlhé trate, v ktorom možno uspieť len metódou postupných krokov. Optimizmus do budúcnosti nám však dodáva presvedčenie, že vieme, kam máme ísť a, hoci pomaly, napredujeme.

Ivan Leitman
Výkonný riaditeľ OZ NPKD

KAM SMEROVALI NAŠE AKTIVITY

1. Priama pomoc klientom v Detskom krízovom centre Náruč

V *Detskom krízovom centre Náruč (DKC Náruč)* poskytujeme od roku 2000 deťom obetiam týrania, zneužívania a zanedbávania komplexnú starostlivosť. Táto starostlivosť zahŕňa krízovú intervenciu v rodine dieťaťa v prípadoch, keď sa dieťa ocitne vo vážnom ohrození, umiestnenie ohrozených detí v DKC Náruč s následnou psychoterapeutickou a liečebno-pedagogickou starostlivosťou, zabezpečenie školskej a zdravotnej starostlivosti a vyhľadávanie náhradných foriem rodinnej výchovy. DKC Náruč je pobytové zariadenie s kapacitou 22 klientov. Do konca roku 2003 sme v ňom poskytli pomoc 147 deťom a 15 matkám s deťmi.

Všetky naše deti sú v rôznej intenzite poznačené patologickým prostredím, z ktorého pochádzajú. Niektoré prešli ťažkým psychickým alebo fyzickým týraním, iné sexuálnym zneužívaním. Väčšina bola hrubým spôsobom zanedbávaná. S pribúdajúcim vekom u nich rastie riziko dlhodobého poznačenia negatívnymi vzormi s následnými poruchami správania. Aby útrapy detí v ohrozujúcom prostredí trvali čo najkratšie, a tiež preto, aby u nich nedochádzalo k preberaniu patologických modelov správania sa ich rodičov, je potrebné zakročiť čo najskôr: buď sa pokúsiť o ozdravenie ich pôvodného rodinného prostredia, alebo sa postarať o ich umiestnenie do náhradnej rodinnej starostlivosti.

- V roku 2003 sme v DKC Náruč poskytli pomoc pobytovou formou 42 deťom a 3 matkám
- Do pôvodných rodín bolo vrátených 10 detí
- Do pestúnskej starostlivosti boli umiestnené 4 deti
- Do detských domovov bolo presunutých 8 detí
- Do špeciálnych zariadení boli priradené 2 deti
- U troch detí došlo k opakovanému umiestneniu v DKC Náruč

2. Aktivity zamerané na rodiny

V práci s deťmi, ktoré sa stali obeťami týrania, zneužívania alebo zanedbávania, sa stále znova presviedčame, ako veľmi tieto deti potrebujú lásku, starostlivosť, ochranu, rodinu. Preto venujeme veľa úsilia tomu, aby sme deťom tieto potreby uspokojili v čo možno najväčšej miere.

V prvom rade poskytujeme sociálne, právne a psychologické poradenstvo matkám, ktoré sa v záujme ochrany svojich detí rozhodli vymaniť z násilného prostredia. V rámci psychologickej pomoci im pomáhame vyrovnáť sa s rozpadom rodiny, narušením partnerstva, rozvodom, vedieme ich k preberaniu väčšej zodpovednosti za svoj život, k odpútaniu sa od násilníka. Naši sociálni pracovníci im poskytujú celý komplex služieb – od sprevádzania po rôznych inštitúciách až po pomoc pri získavaní núdzového ubytovania a finančného zabezpečenia zo všetkých dostupných zdrojov. Veľmi dôležité je tiež právne poradenstvo vrátane právnej pomoci klientkám vo veci rozvodového konania, zverenia detí do výchovy či majetkového vyrovnania.

V prípadoch, kde je ešte šanca na upravenie rodinných pomerov, sa snažíme získať rodinu (alebo aspoň jedného z rodičov) pre spoluprácu. Keďže naše kompetencie sú zo zákona obmedzené, naša spolupráca s rodinou závisí od toho, do akej miery sa nám podarí nadviazať vzťah dôvery a presvedčiť rodičov o tom, že nám na nich a na ich dieťaťi záleží a chceme im pomôcť, nie ich ohroziť. Kľúčový význam pre úspešnosť takejto spolupráce však zohráva motivácia rodičov k zmenám, ktorú nie vždy dokážeme ovplyvniť.

Súčasťou našej práce je tiež poskytovanie poradenstva náhradným rodinám našich klientov s cieľom pripraviť ich na situácie, ktoré v súvislosti s osvojením si dieťaťa môžu očakávať (adaptačné problémy, poruchy správania, prekonávanie nesprávnych sociálnych návykov...). S týmito rodinami spolupracujeme dovtedy, kým našu pomoc potrebujú, pričom sa dlhodobo zaujíname o to, ako sa darí našim bývalým zverencom.

3. Tréningy, semináre, pracovné stretnutia

1) *Tréningy pre učiteľov: „Pomoc týraným, zneužívaným a zanedbávaným deťom“*

V rámci projektu „Skvalitňovanie prevencie a poradenstva pre obe domáceho násillia“, podporeného Európskym spoločenstvom v rámci programu PHARE-ACCESS, sme zrealizovali dva samostatné trojdňové tréningy pre učiteľky materských a základných škôl z celého Slovenska.

Pri koncipovaní tréningov sme sa rozhodli osloviť predovšetkým učiteľky materských škôl resp. prvého stupňa základných škôl, pretože sa domnievame, že práve tieto môžu zohrávať kľúčovú úlohu pri prevencii a včasnej identifikácii syndrómu týrania, zneužívania a zanedbávania detí (CAN).

Program tréningov bol rozdelený do štyroch hlavných tematických okruhov:

1. Identifikácia týraného dieťaťa – účastníčky sa oboznámili so signálmi a príznakmi týrania, zneužívania a sexuálneho zneužívania, s rozlíšením podľa rôznych vekových skupín.
2. Ako viesť rozhovor s týraným dieťaťom – účastníckam bol poskytnutý priestor na praktický nácvik rozhovoru. Zamerali sme sa na to, ako treba reagovať, ak sa nám dieťa zverí so svojim problémom, ako mu poskytnúť podporu a citlivo získať od neho ďalšie potrebné informácie.
3. Kam sa obrátiť o pomoc – tento blok bol zameraný na oboznámenie sa so systémom sociálnej pomoci na Slovensku. Účastníckam boli poskytnuté adresy organizácií pôsobiacich v tejto oblasti. Išlo predovšetkým o motivovanie účastníčok k tomu, aby v prípade podozrenia alebo odhalenia prípadu týraného alebo zneužívaného dieťaťa neostali pasívne a vedeli správne postupovať. Táto aktivita bola podoprená prípadovými štúdiami z praxe detských krízových centier.
4. Prevencia týrania a zneužívania v práci s deťmi – v tomto bloku sme účastníckam poskytli praktické návody a techniky, ako možno prevenciu CAN vykonávať už v materských a základných školách.

Spätné väzby účastníčok boli jednoznačne pozitívne. Najväčšmi oceňovali praktické zameranie tréningu, množstvo študijného materiálu pre konkrétnu prácu s deťmi, ale aj fundovanosť lektorov, ich spôsob odovzdávania informácií a schopnosť vytvárať príjemnú atmosféru. Za potešiteľné považujeme, že po informáciách, ktoré o našom tréningu poskytli účastníčky prvého tréningu ďalším kolegyniam, sa nám učiteľky materských aj základných škôl začali hlásiť v počte, ktorý prevyšoval naše možnosti. Na jednej strane je to prejav uznania našej práci a našim trénerom, na strane druhej signál, že v systéme ochrany dieťaťa vzdelávacie aktivity zamerané na prevenciu zrejme absentujú, čo zohľadníme pri plánovaní aktivít nášho združenia na ďalšie obdobie.

Zo spätných väzieb:

„Páčili sa mi neformálni, prirodzení a skúsení lektori...“

„Odnášam si množstvo dôležitých informácií... praktické skúsenosti... viem, čo robiť a aké kroky podniknúť, keď sa stretnem s problémom v praxi...“

„Možno že by bolo dobré cyklické vzdelávanie alebo ďalšie stretnutie...verím, že by bola ochota aj nejakej finančnej úhrady, lebo je to veľmi aktuálna téma...“

2) *Vzdelávací seminár pre detských lekárov*

V systéme ochrany dieťaťa pred týraním, zneužívaním a zanedbávaním nezastupiteľnú úlohu zohrávajú detskí lekári, keďže z titulu svojej profesie sú práve oni tými ľuďmi, ktorí majú možnosť ako prví zistiť podozrivé príznaky svedčiacie o tom, že s dieťaťom nie je všetko v poriadku, má ťažko zdôvodniteľné poranenia či iné neprimerané somatické prejavy... Z tohto dôvodu sme iniciovali stretnutie so žilinskými detskými lekármi s cieľom upriamiť ich pozornosť na problematiku týrania a zneužívania detí a možnosti jej riešenia vo väčšej súčinnosti s ďalšími profesionálmi a inštitúciami. Ako neraz predtým, aj tentoraz bola veľkým prínosom naša spolupracujúca lektorka, Mgr. Serafínka Hermannová, dlhoročná pracovníčka Detskej fakultnej nemocnice na Kramároch, ktorá svojim fundovaným a emocionálnym vystúpením s množstvom prípadových štúdií a obrazovej dokumentácie prítomných lekárov nielen zaujala, ale podnietila tiež živú diskusiu a ochotu k ďalšej spolupráci.

3) *Seminár „Rodinné súdy a ochrana práv detí*

Súčasná situácia v slovenskom súdnictve dostatočne nezohľadňuje a nechráni prirodzené práva detí tak, ako sú definované v Dohovore o právach dieťaťa. Medzi najväčšie problémy patria pomalosť súdnych konaní, rozdrobenosť prípadov v dôsledku riešenia ich jednotlivých aspektov viacerými súdnymi senátmi, obmedzenie odbornej prípravy sudcov len na právne aspekty, nezohľadňujú sociálno-psychologické odbornú prípravu potrebnú pre citlivé posúdenie všetkých okolností prípadu dieťaťa (osobitne v prípadoch týrania a sexuálneho zneužívania detí), nedostatočné kompetencie sudcov (napr. v prípadoch vymáhania výživného) a chýbajúca systémová previazanosť súdov s ďalšími kľúčovými inštitúciami potrebnými pre riešenie prípadov detí (polícia, odbory sociálnych vecí).

Z uvedených dôvodov sme v spolupráci s Národnou asociáciou sudkýň Slovenska (NASS) zorganizovali informatívny seminár na tému zavedenia rodinných súdov na Slovensku, ktorý sa uskutočnil 30.5.2003 v DKC Náruč v Žiline-Zádubní. Zúčastnili sa ho sudkyne NASS včítane výkonnej riaditeľky JUDr. Baranovej, štátna tajomníčka Ministerstva spravodlivosti SR Lucia Žitňanská, generálna riaditeľka sekcie verejnej správy MS SR JUDr. Jana Dubovcová, poslankyne NR SR Eva Černá a Eva Rusnáková, riaditeľka LDI UNICEF Eva Dzurindová, zástupcovia občianskych združení OZ PDK a Pomoc ohrozeným deťom, Asociácie náhradných rodín a Medzinárodného centra pre štúdium rodiny, ako aj ďalší odborníci. Účastníci seminára sa zhodli na potrebe zlepšenia činnosti súdov a zavedenia rodinných súdov v SR, včítane prvých krokov, ktoré v tomto smere treba urobiť.

4. Preventívne aktivity

Zážitkový workshop „Jakub v ohrození“

V roku 2003 sme pokračovali v programe „Jakub v ohrození“, ktorý plní úlohu primárnej prevencie týrania a zneužívania detí v domácom prostredí. Cieľovou skupinou sú žiaci 5. – 8. ročníkov základných škôl.

Pri tomto programe sa využívajú techniky a metódy tvorivej drámy. Deti sa prostredníctvom prehrávania modelových situácií z vopred pripraveného scenára primeranou formou oboznamujú s danou problematikou, vžívajú sa do prežívania týraného dieťaťa, pričom sa u nich rozvíja schopnosť empatie a podporuje angažovanosť pri pomoci iným. Zároveň získavajú informácie o tom, ako sa majú v prípade ohrozenia seba alebo iných detí zachovať, kde majú hľadať pomoc, na koho sa obrátiť (okrem iného formou informačného letáka, ktorý obsahuje všetky dôležité informácie vrátane kontaktu na naše zariadenie i na bezplatnú nonstop Linku detskej istoty).

Program pre jednu skupinu detí prebieha počas 3 dní a celkovo zaberie 4 vyučovacie hodiny. Vždy ide o žiakov jednej triedy, ktorú vyberajú pedagógovia školy s cieľom podchytiť/vytypované ohrozené deti. V roku 2003 sme s programom navštívili 3 základné školy (Strečno, Žilina, Dolný Hričov) a keďže sa nám osvedčil, chceli by sme v ňom pokračovať. Z dôvodu časovej náročnosti však v blízkej budúcnosti chceme osloviť žiakov základných škôl tiež novým preventívnym programom, ktorý bude popri prevencii domáceho násillia bude zameraný tiež na šikanovanie.

5. Legislatívne aktivity

V roku 2003 sme pokračovali v snahách o zlepšenie legislatívneho rámca pre prácu s obeťami domáceho násillia. Okrem už spomínaného seminára zameraného na zavedenie rodinných súdov na Slovensku sme sa podieľali na vypracovaní a zdôvodnení návrhu zmien v § 31 zákona o sociálnej pomoci, ktorý definuje činnosť krízových stredísk, ako aj na zdôvodnení potreby zmeny financovania detských krízových stredísk tak, aby umožnili poskytovať klientom efektívnu pomoc na primeranej personálnej a odbornej úrovni.

5. Letné tábory detí z Detského krízového centra Náruč

- **Nadácia Markíza** – 26.6.2003 – 1.7.2003, Turecko, 4 deti
- **Sor Optimist** – 5.7.2003 – 11.7.2003, Belá, 3 deti
- **Detské krízové centrum Náruč/NDS** – 5.7.2003 – 12.7.2003, putovný tábor, 5 detí
- **Úsmev ako dar** – 4.7.2003 – 11.7.2003, Orava, 4 deti
- **Detské krízové centrum Slniečko** – 28.7.2003 – 6.8.2003, Belušké Slatiny, 5 detí
- **Detské centrum Ružomberok** – 16.8.2003 – 30.8.2003, Chata Reváň, 6 detí
- **Okresný úrad Čadca** – 16.8.2003 – 23.8.2003, Chata Ostré, 2 deti

1. SÚVAHA k 31.12.2003

Účet		AKTÍVA	PASÍVA
021	Budovy, haly a stavby	4 291 777,30	
022	Stroje, prístroje a zariadenia...	780 291,60	
023	Dopravné prostriedky	387 744,90	
029	Ostatný DHM	1 293 409,50	
112	Syntetický účet 112 spolu	2 689,50	
211	Syntetický účet 211 spolu	99 002,25	
213	Ceniny	11 364,00	
221	Syntetický účet 221 spolu	1 614 933,82	
314	Poskytnuté prevádzkové preddavky	97 400,00	
315	Ostatné pohľadávky	78 000,00	
381	Náklady budúcich období	595,40	
971			
998			
	AKTÍVA SPOLU	8 657 208,27	
081	Oprávky k budovám, hal., stav.		376 262,00
082	Oprávky k strojom, prís., zar.		448 632,00
083	Oprávky k dopravným prostriedkom		223 156,00
089	Oprávky k ostat. DHM		1 293 409,50
249	Ostatné krátkodobé finan..výpom.		38 920,10
331	Zamestnanci		150 265,00
379	Syntetický účet 379 spolu:		2 100,00
383	Výdavky budúcich období		93 994,40
384	Výnosy budúcich období		644 884,20
901	Fond základného imania		5 156 219,13
932	Nerozd. zisk, srata min. rokov		160 464,18
956	Sociálny fond		9 322,00
	Hospodársky výsledok		59 629,76
	PASÍVA SPOLU		8 657 208,27

2. HOSPODÁRSKY VÝSLEDOK K 31.12.2003

Účet		NÁKLADY	VÝNOSY
501	Spotreba materiálu	840 208,40	
502	Spotreba energie	216 406,60	
511	Opravy a udržiavanie	111 950,50	
512	Cestovné	52 303,00	
513	Náklady na reprezentáciu	1 441,40	
518	Ostatné služby	598 358,30	
521	Mzdové náklady	1 856 804,00	
524	Zákonné sociálne poistenie	638 387,00	
527	Zákonné sociálne náklady	80 074,00	
545	Kurzové straty	164,90	
549	Iné ostatné náklady	178 644,23	
551	Odpisy DNM a DHM	530 015,60	
	Účtovná trieda 5 celkom r.1 až 35	5 104 757,93	
	KONTROLNÉ ČÍSLO	10 209 515,86	
602	Tržby z predaja služieb		140 000,00
644	Úroky		9 735,37
649	Iné ostatné výnosy		3 511,63
662	Prijaté príspevky od iných organizácií		1 323 959,15
663	Prijaté príspevky od fyzických osôb		69 315,60
665	Príspevky z podielu zaplatenej dane – 1%		22 742,80
691	Dotácie na prevádzku		3 900 442,00
	Účtová trieda 6		5 169 706,55
	Výsledok hospodárenia pred zdanením		64 948,62
591	Daň z príjmov		5 318,86
	Výsledok hospodárenia po zdanení		59 629,76
	Kontrolné číslo		10 769 310,34

3. PRÍJMY OZ NPK ZA ROK 2003

Príjmy zo štátneho rozpočtu	
- MPSVR	400 000,00
- VÚC Žilina	3 200 442,00
Príjmy z verejných zdrojov	55 040,00
- Mesto Žilina	
Príjmy od nadácií	
- NDS	49 246,00
- EK – PHARE - ACCESS	662 310,14
- NPOA - PHARE-ACCESS	407 427,01
Ostatné príjmy – tržby z predaja služieb a iné	143 511,63
Úroky z účtov v banke	9 735,27
Príjmy od právnických osôb	149 836,00
Príjmy od fyzických osôb	
- 663	16 870,00
- 663-1	11 507,60
- 663-2	40 938,00
Príjmy z 1%	22 742,80
SPOLU	5 169 706,55

* Pozn. V roku 2003 príjmy z 1% predstavujú čiastku 148 248 Sk, z čoho bolo minuté 22 742,80Sk

4. VÝDAVKY OZ NPK ZA ROK 2003

Materiálne náklady kanc. potreby, stravné, PHM...	840 208,40
Spotreba energie (voda, el. energie, plyn)	216 406,60
Služby (poštovné, telefóny, náklady na konkrétne akcie, poplatky banke...)	598 358,30
Opravy a údržba	111 950,50
Mzdové náklady	1 856 804,00
Cestovné	52 303,00
Zákonné soc. poistenie, soc. fondy	638 387,00
Odpisy investičného majetku	530 015,60
Iné náklady	260 324,53
SPOLU	5 104 757,93

V ROKU 2003 NÁS PODPORILI:

- VÚC Žilina
- MPSVR
- Mesto Žilina
- Nadácia pre deti Slovenska
- NPOA
- NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA
- CARREFOUR
- EUROMEDIA
- SPP - PLAMEŇ POMOCI
- ROTARY CLUB ŽILINA
- CIRKEV BRATSKÁ
- ŽILINSKÁ UNIVERZITA
- SEVIS BROKERS
- DOPRASTAV
- SOR OPTIMIST
- ROSSN
- EUROFORMES
- INTEGRA
- ENZA

a mnohí ďalší darcovia...

V mene našich detí všetkým srdečne ĎAKUJEME!